W tym wykładzie kontynuujemy omawianie własności przestrzeni zwartych.

PRZESTRZENIE METRYCZNE ZWARTE -c.d.

Poznaliśmy dwie ważne rodziny przestrzeni metrycznych: przestrzenie zupełne i przestrzenie zwarte. Pojęcie zwartości jest silniejsze. Mówi o tym następujące twierdzenie.

Twierdzenie 13. Każda przestrzeń zwarta jest zupełna.

Zadanie 1. Udowodnić twierdzenie 13.

Zwartość jest niezmiennikiem przekształceń ciągłych, co orzeka następujące twierdzenie.

Twierdzenie 14. Niech (X, d) (Y, ρ) będą przestrzeniami metrycznymi. Jeśli $K \subseteq X$ jest zbiorem zwartym w X i $f : K \to Y$ jest odwzorowaniem ciągłym, to $f[K]$ jest zbiorem zwartym w Y.

Dowód. Niech $(y_n)_n$ będzie ciągiem punktów z $f[K]$. Mamy dla każdego n

$$f(x_n) = y_n$$

dla pewnego punktu x_n z K. Ponieważ K jest zwarty, więc istnieje podciąg $(x_{n_k})_k$ zbieżny do pewnego punktu x z K, tzn.

$$\lim_k x_{n_k} = x \in K.$$

Ponieważ f jest odwzorowaniem ciągłym, więc

$$\lim_k f(x_{n_k}) = f(x) \in f[K].$$

I tak z ciągu $(y_n)_n$ elementów $f[K]$ wybraliśmy podciąg, $(f(x_{n_k}))_k = (y_{n_k})_k$ zbieżny do punktu z $f[K]$.

$\square$

Zadanie 2. Pokazać, że istnieje funkcja ciągła z prostej rzeczywistej na odcinek $[-1, 1]$. Czy przeciwobraz zbioru zwartego przez odwzorowanie ciągłe musi być zwarty?

Zadanie 3. Pokazać, że rodzina $L_C([0, 1], [0, 1])$ funkcji z odcinka $[0, 1]$ w odcinek $[0, 1]$, które spełniają warunek Lipschitza ze stałą C ($|f(x) - f(y)| \leqslant C|x - y|$) jest podzbiorem zwartym przestrzeni $C[0, 1]$.

Zadanie 4. Czy rodzina $C([0, 1], [0, 1])$ funkcji ciagłych z odcinka $[0, 1]$ w odcinek $[0, 1]$ jest zwarta?

Zadanie 5. Czy rodzina $C([0,1],[0,1])$ jest podzbiorem domkniętym $C[0,1]$?

Mówimy, że rodzina $\mathcal{U}$ podzbiorów przestrzeni metrycznej (X,d) jest pokryciem zbioru $A \subseteq X$, jeśli A zawiera się w sumie teoriomnogościowej wszystkich zbiorów z $\mathcal{U}$:

$$A \subseteq \bigcup_{U \in \mathcal{U}} U.$$

Zachodzi nastepująca charakteryzacja zbiorów zwartych.

Twierdzenie 15. Niech (X,d) będzie przestrzenią metryczną. Przestrzeń X jest zwarta, wtedy i tylko wtedy, gdy z każdej rodziny $\mathcal{U}$ zbiorów otwartych bedącej pokryciem X można wybrać podrodzinę skończoną, która nadal jest pokryciem X (taką rodzinę nazywamy *podpokryciem* $\mathcal{U}$).

Zanim udowodnimy to twierdzenie, sformułujemy i udowodnimy lemat o rodzinach scentrowanych oraz lemat o ośrodkowosci zbiorów zwartych.

Mówimy, że rodzina zbiorów $\mathcal{K}$ jest *scentrowana*, jeśli dla każdej jej skończonej podrodziny $\{K_1, \ldots, K_n\}$ przekrój jej elementów $K_1 \cap \ldots \cap K_n$ jest niepusty.

Lemat 1. Jeśli przeliczalna scentrowana rodzina $\mathcal{K}$ składa się z podzbiorów zwartych tej samej przestrzeni metrycznej (X,d), to przekrój wszystkich elementów rodziny $\mathcal{K}$ jest niepusty.

Dowód. Niech $\mathcal{K} = \{K_1, K_2, \ldots\}$. Z założenia

$$K_1 \cap \ldots \cap K_n \neq \emptyset.$$

Każdy taki przekrój jest zbiorem zwartym, bo jest zbiorem domkniętym i podzbiorem K_1-zbioru zwartego. Otrzymujemy więc zstępujący ciąg niepustych zbiorów zwartych $K_1 \supseteq K_1 \cap K_2 \supseteq \ldots$ i z twierdzenia 10:

$$\bigcap_{n=1}^{\infty} (K_1 \cap \ldots \cap K_n) = \bigcap_{n=1}^{\infty} K_n \neq \emptyset.$$

$\square$

Lemat 2. Każda przestrzeń metryczna zwarta (X,d) jest *ośrodkowa*, tzn. zawiera przeliczalny podzbiór gęsty.

Dowód. Niech A_n bedzie maksymalnym podzbiorem X takim, że każde dwa punkty w A_n odległe są od siebie o nie mniej niż o $1/n$ (istnienie takiego zbioru maksymalnego wynika np. z lematu Kuratowskiego-Zorna). Gdyby zbiór A_n był nieskończony, zawierałby ciąg, którego wszystkie elementy odległe byłyby od siebie o nie mniej niż $1/n$, a więc nie spełniający warunku Cauchy'ego, a zatem rozbieżny, a to stanowiłoby sprzeczność z założeniem o zwartości przestrzeni X. Teraz zauważmy, że z maksymalności A_n wynika, że każdy punkt z przestrzeni X jest odległy od pewnego punktu z A_n o mniej niż $1/n$. Gdyby tak nie było, to można by ten punkt dodać do A_n, i tak powiększony zbiór miałby tę sama własność co A_n, tzn. każde dwa punkty w A_n odległe są od siebie o nie mniej niż o $1/n$, a to przeczyłoby temu, że

A_n jest maksymalnym zbiorem o tej własności. Stąd już wynika, że zbiór

$$A = \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n$$

jest gęsty w X.

$\square$

Dowód twierdzenia 15. ($\Rightarrow$) Załóżmy, że X jest zwarta. Niech rodzina zbiorów otwartych $\mathcal{U}$ będzie pokryciem X. Zatem z lematu 2 jet to przestrzeń ośrodkowa. Niech D bedzie przeliczalnym zbiorem gęstym (*ośrodkiem*). Wiemy, że kule o środkach w punktach tego zbioru i promieniach wymiernych tworzą bazę przestrzeni. Jest to baza przeliczalna. Nazwijmy ją $\mathcal{B}$. Niech rodzinę $\mathcal{H}$ tworzą tylko te elementy z $\mathcal{B}$, które sa podzbiorami jakiegoś zbioru z $\mathcal{U}$. Ponieważ elementy bazy zawarte w dowolnym ustalonym zbiorze otwartym U wysumowują każdy taki zbiór, tzn.

$$U = \bigcup_{B \in \mathcal{B},\ B \subseteq U} B,$$

więc rodzina $\mathcal{H}$ też stanowi pokrycie X. Twierdzimy teraz, że istnieje skończona podrodzina $\mathcal{H}'$ rodziny $\mathcal{H}$ będąca pokryciem X. Załóżmy, nie wprost, że taka rodzina nie istnieje. Rozważmy rodzinę $\mathcal{C}$ dopełnień zbiorów z $\mathcal{H}$. Zbiory z $\mathcal{C}$ sa domkniętymi podzbiorami przestrzeni zwartej, a więc same są zwarte. Ponieważ żadna skończona suma zbiorów z $\mathcal{H}$ nie pokrywa X, więc żadna skończona podrodzina $\mathcal{C}$ nie ma pustego przekroju, czyli $\mathcal{C}$ jest scentrowana, a zatem z lematu 1 przekrój wszystkich zbiorów z rodziny $\mathcal{C}$ jest niepusty. To z kolei oznacza, że suma wszystkich zbiorów z rodziny $\mathcal{H}$ nie jest cała przestrzenią, a więc $\mathcal{H}$ nie jest pokryciem X i tu dostajemy sprzeczność. To jednak jeszcze nie koniec dowodu, bo dotychczas wybraliśmy pewne skończone podpokrycie $\mathcal{H}' = \{H_1, \ldots, H_n\}$ z rodziny $\mathcal{H}$. Aby zakończyć dowód zauważamy, że każdy element z $\mathcal{H}$, a więc i z $\mathcal{H}'$, jest podzbiorem pewnego elementu z $\mathcal{U}$. Niech więc

$$H_1 \subseteq U_1 \in \mathcal{U}, H_2 \subseteq U_2 \in \mathcal{U}, \ldots, H_n \subseteq U_n \mathcal{U}$$

Oczywiście rodzina $\{U_1, \ldots, U_n\}$ jest też pokryciem X.

($\Leftarrow$) Załóżmy teraz, że z każdego pokrycia zbiorami otwartymi przestrzeni X można wybrać podpokrycie skończone. Niech $(x_n)_n$ będzie dowolnym ciągiem punktów z X. Jeśli ciąg ten nie miałby żadnego podciągu zbieżnego w X, to dla każdego punktu $z \in X$ istniałaby kula otwarta $B(z, r_z)$, taka, że dla pewnego $N_z \in \mathbb{N}$ punkty x_n o indeksach $n \geqslant N_x$ leżałyby poza tą kulą (w przeciwnym razie znaleźlibyśmy podciąg zbieżny do z). Oczywiście kule $B(z, r_z)$ stanowią pokrycie X. Można więc wybrać skończone podpokrycie

$$X = B(z_1, r_{z_1}) \cup \ldots B(z_m, r_{z_m}).$$

Tu jednak dostajemy sprzeczność, bowiem okazuje się, że w ciągu $(x_n)_n$ nie ma wyrazów o indeksach wiekszych niż

$$N = \max\{N_{z_1}, \ldots, N_{z_m}\}.$$

$\square$

Zadanie 6. Jeśli scentrowana (tym razem niekoniecznie przeliczalna) rodzina $\mathcal{K}$ składa się z podzbiorów zwartych tej samej przestrzeni metrycznej (X, d), to przekrój wszystkich elementów rodziny $\mathcal{K}$ jest niepusty.